

Języki obce w niezawodowym uczeniu się dorosłych

Ogólne informacje o programie Grundtvig

Program Grundtvig dotyczy niezawodowej edukacji dorosłych i wspiera współpracę na poziomie europejskim w tym obszarze. Promuje przede wszystkim współpracę w zakresie uczenia się osób, które są z grup wymagających szczególnego wsparcia, takich jak: osoby niepełnosprawne, seniorzy, mniejszości narodowe i etniczne, osoby, które nie mają średniego ogólnego wykształcenia, a także zamieszkujące tereny o trudnym dostępie do oferty edukacyjnej dla dorosłych. Program dofinansowuje wymianę doświadczeń między europejskimi organizacjami oraz wspólnie tworzenie nowych rozwiązań i różnorodnej oferty edukacyjnej dla dorosłych w obszarze edukacji niezawodowej: formalnej, pozaformalnej i nieformalnej.

Główne cele programu Grundtvig

- odpowiadanie na wyzwania edukacyjne związane ze starzeniem się społeczeństwa w Europie, między innymi w obszarze edukacji niezawodowej: formalnej, pozaformalnej i nieformalnej;
- pomoc w zapewnieniu osobom dorosłym szerszego dostępu do edukacji niezawodowej i kompetencji;
- wsparcie w nabywaniu umiejętności i wiedzy w obszarze edukacji niezawodowej i kompetencji;
- pomoc w zapewnieniu osobom dorosłym szerszego dostępu do edukacji niezawodowej i kompetencji;

Kto może korzystać z programu Grundtvig

- doradcy edukacyjni
- osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności
- osoby z trudnościami w uczeniu się
- osoby z trudnościami w uczeniu się
- osoby z trudnościami w uczeniu się

Tematyki

- języki obce
- edukacja
- edukacja
- edukacja

Akcja kursy doskonalenia zawodowego kadry dla edukacji dorosłych

Indywidualne wyjazdy na zagraniczne kursy przedstawicieli kadry edukacyjnej pracującej w obszarze niezawodowej edukacji osób dorosłych. Kursy mogą dotyczyć np. metodyki nauczania, zarządzania w edukacji czy aspektów polityki edukacyjnej.

Ofertę kursów można znaleźć m.in. w europejskim Katalogu Szkoleń: <http://ec.europa.eu/education/trainingdatabase/>.

Osoby uprawnione

- edukatorzy, nauczyciele, kadra kierownicza i inni pracownicy organizacji prowadzących niezawodową edukację osób dorosłych – formalną, pozaformalną lub nieformalną;
- osoby prowadzące doskonalenie takich edukatorów, nauczycieli i pracowników;
- osoby z kwalifikacjami do pracy w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych, które chcą rozpocząć lub wznowić karierę w tym kierunku;
- osoby w innej sytuacji zawodowej, które mają konkretne plany związane z podjęciem pracy w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych;
- ewentualnie inni przedstawiciele kadry edukacyjnej w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych.

Długość trwania działania

Od 5 dni do 6 tygodni

Finansowanie

Obejmuje koszty podróży, utrzymania, opłaty za zajęcia i ewentualnego przygotowania pedagogicznego, językowego, kulturowego. Wysokość dofinansowania jest zależna od kraju docelowego i długości pobytu.

Wniosekowanie

Osoba indywidualnie składa wniosek o dofinansowanie do Narodowej Agencji poprzez organizację, na rzecz której pracuje (jeśli dotyczy).

Terminy składania wniosków

- 16 stycznia 2012 (wyjazdy na kursy od 1 maja 2012 do 30 kwietnia 2013)
- 30 kwietnia 2012 (wyjazdy na kursy od 1 września 2012 do 30 kwietnia 2013)
- 17 września 2012 (wyjazdy na kursy od 1 stycznia 2013 do 30 kwietnia 2013)

Akcja WIZYTY I WYJAZDY DLA EDUKACJI DOROSŁYCH

Indywidualne wyjazdy zagraniczne przedstawicieli kadry edukacyjnej pracującej w obszarze niezawodowej edukacji osób dorosłych na szkolenia i inne aspekty dotyczące niezawodowej edukacji dorosłych w seminarium lub konferencji albo realizację w ramach projektu.

Osoby uprawnione

Te same, które zostały wymienione w poprzednim punkcie.

Długość trwania działania

Od 1 do 30 dni

Finansowanie

Obejmuje koszty podróży, utrzymania, opłaty za zajęcia i ewentualnego przygotowania pedagogicznego, językowego, kulturowego. Wysokość dofinansowania jest zależna od kraju docelowego i długości pobytu.

Wniosekowanie

Osoba indywidualnie składa wniosek o dofinansowanie do Narodowej Agencji poprzez organizację, na rzecz której pracuje (jeśli dotyczy).

Terminy składania wniosków

- 16 lutego 2012 (wyjazdy na kursy od 1 września 2012 do 30 kwietnia 2013)
- 30 kwietnia 2012 (wyjazdy na kursy od 1 września 2012 do 30 kwietnia 2013)
- 17 września 2012 (wyjazdy na kursy od 1 stycznia 2013 do 30 kwietnia 2013)

[Alina Respondek] Program Grundtvig jest najmniejszym z czterech sektorowych programów edukacyjnych w siedmioletnim programie „Uczenie się przez całe życie” (2007-2013), ale to w nim – dotyczącym ogólnej edukacji osób dorosłych – mamy do czynienia z największą różnorodnością beneficjentów zarówno pod względem typów organizacji, jak i wieku grup docelowych dorosłych słuchaczy.

obcych bardzo często są wybierane jako wiodący temat projektu, warsztatu czy wyjazdu szkoleniowego, jak i z tego, że znajomość języków obcych jest oczywistym i niezbędnym warunkiem realizacji każdego dofinansowywanego działania – współpracy międzynarodowej. Prawie wszyscy beneficjenci wymieniają poprawę kompetencji językowych i pogłębienie poczucia bycia obywatelem Europy jako jeden z najważniejszych rezultatów swoich działań w programie Grundtvig.

Program Grundtvig dodatkowo wyróżnia fakt, że współpraca europejska w obszarze uczenia się dorosłych dotyczy przede wszystkim tych słuchaczy, którzy wymagają szczególnego wsparcia. Dla nich najczęściej tworzona jest oferta edukacyjna, w tym alternatywne, pozaszkolne ścieżki edukacji. Program z założenia ma pomóc w rozwiązywaniu problemów starzejącego się społeczeństwa europejskiego. Do celów programu, oprócz poprawy współpracy europejskiej w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych, wymiany doświadczeń i tworzenia innowacyjnej oferty edukacyjnej, należy zwiększenie liczby edukacyjnych wyjazdów do innych krajów Europy – zarówno kadry, jak i dorosłych słuchaczy.

O fundusze z programu Grundtvig mogą ubiegać się ogólnokształcące szkoły średnie dla dorosłych, Uniwersytety Trzeciego Wieku, Uniwersytety Ludowe i Otwarte, stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje prowadzące działalność edukacyjną na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub mniejszymi szansami na dostęp do edukacji, takich jak np.: niepełnosprawni, rodziny dysfunkcyjne, osoby starsze, mieszkańcy terenów wiejskich, migranci, osoby bez średniego wykształcenia i inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. W programie Grundtvig biorą też udział zakłady karne, centra popularnonaukowe i placówki kultury, w tym najczęściej biblioteki, domy kultury, muzea – o ile prowadzą niezawodową edukację dorosłych. Uprawnione są również urzędy, władze samorządowe i inne instytucje publiczne, do zadań których należy prowadzenie, organizowanie lub nadzorowanie niezawodowej edukacji dorosłych.

Działania dofinansowywane w programie Grundtvig dotyczą osób dorosłych, a zatem zdecydowanej większości społeczeństwa. Jednak ponieważ program obejmuje tylko niezawodowe uczenie się dorosłych, uprawnione do dofinansowania są przede wszystkim te działania, których celem jest rozwijanie kompetencji kluczowych, w tym najczęściej kompetencji porozumiewania się w językach obcych. Wynika to zarówno stąd, że zagadnienia związane z uczeniem się języków

Cele programu Grundtvig realizowane są w ramach dziesięciu akcji, z czego aż siedem, tzw. zdecentralizowanych, obsługuje Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – Narodowa Agencja Programu „Uczenie się przez całe życie”, a trzy – Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego w Brukseli.

Poniżej znajdują Państwo podstawowe informacje na temat poszczególnych akcji zdecentralizowanych i obecności w nich zagadnienia nauki języków obcych. Dwie pierwsze to projekty partnerskie i ich celem jest dwuletnia międzynarodowa współpraca organizacji partnerskich, przy aktywnym zaangażowaniu dorosłych słuchaczy, zarówno w działania krajowe, jak i wyjazdy zagraniczne. Z kolei Warsztaty Grundtviga umożliwiają zarówno organizację krótkich wydarzeń edukacyjnych dla dorosłych słuchaczy z zagranicy w Polsce, jak i udział polskich słuchaczy w zagranicznych wyjazdach edukacyjnych. Poza tym program obejmuje cztery akcje, dzięki którym kadra organizacji prowadzących uczenie się dorosłych może korzystać z indywidualnych wyjazdów zagranicznych na szkolenia lub spotkania służące opracowywaniu przyszłych projektów i nawiązaniu współpracy międzynarodowej.

W każdej z wymienionych akcji przewiduje się przygotowanie językowe kadry i słuchaczy. Przed wyjazdem zagranicznym – a w przypadku projektów podczas trwania całego przedsięwzięcia – zarówno kadra, jak i słuchacze mogą korzystać z dofinansowania nauki języka obcego. Dodatkowo, wiele projektów, warsztatów i mobilności dotyczy właśnie tematu uczenia się języków obcych przez osoby dorosłe.

Poniżej przedstawiam krótką charakterystykę oferty programu Grundtvig w kontekście nauki języków obcych.

Projekty Partnerskie Grundtviga

Są to dwuletnie projekty wielostronnej współpracy europejskiej na stosunkowo niewielką skalę, których głównym celem jest wymiana doświadczeń dotyczących edukacji dorosłych. Inicjatywy tego typu służą zwykle tworzeniu atrakcyjnej oferty edukacyjnej, rozwijaniu kompetencji kluczowych u dorosłych (np. nauki języków obcych, wykorzystaniu nowoczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych – TIK, kompetencji obywatelskich) oraz motywowaniu słuchaczy do dalszego uczenia się – zwłaszcza tych, którzy nie ukończyli szkoły lub z innych powodów są zagrożeni wykluczeniem społecznym. Projekty dotyczą również: zagadnień międzykulturowych, walki z ksenofobią i nietolerancją, edukacji rodziców, uczenia się osób w starszym wieku, specjalnych potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych, edukacji prozdrowotnej, konsumenckiej oraz

prowadzonej w zakładach karnych, a także oferty edukacyjnej dla dorosłych na terenach wiejskich, sztuki, muzyki i kultury.

W inicjatywach tych bardzo ważne jest aktywne zaangażowanie dorosłych słuchaczy we wszelkie działania, w tym w przygotowanie materiałów dydaktycznych i innych produktów oraz w wyjazdy do organizacji partnerskich.

Bardzo ciekawymi przykładami projektów dotyczących nauki języków obcych są przedsięwzięcia realizowane przez szkołę przywięzienną w Płocku, koordynowane przez nauczyciela języka angielskiego Huberta Skrzyńskiego. Dzięki tym inicjatywom osadzeni mogą nie tylko uczyć się języka obcego i współtworzyć materiały dydaktyczne, ale też poznawać kulturę krajów partnerskich i mieć kontakty z odwiedzającymi zagranicznymi gośćmi. Niektórzy słuchacze dzięki udziałowi w projekcie zdali egzamin językowy i otrzymali certyfikat poświadczający uzyskane kompetencje¹. Niezależnie od grupy docelowej każdy dwuletni projekt przynosi bardzo znaczącą poprawę znajomości i praktycznego wykorzystania języka obcego. Przedstawiciele kadry i słuchacze szybko przypominają sobie zapomniany, przez lata nieużywany język obcy lub uczą się go od podstaw. Pomocne w nabywaniu płynności językowej jest pokonywanie własnych obaw poprzez obserwacje, że dokładnie z takimi samymi trudnościami językowymi zmagają się koledzy z krajów partnerskich. Jednymi z najbardziej korzystających językowo dzięki uczestnictwu w projektach są słuchacze Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Praktycznie w każdym raporcie końcowym z realizacji projektu mocno podkreślane jest znaczenie rozwijania kompetencji językowych przez osoby starsze dla rozwoju osobowego, treningu intelektualnego, możliwości samodzielnych podróży do krajów europejskich, pogłębiania kontaktów z zagranicznymi kolegami, a w efekcie – zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Uczestnik projektu
wspierającego aktywne
obywatelstwo

Ażeby być Europejczykiem, trzeba znać języki europejskie i kulturę narodów europejskich. To jest konieczne, by móc się porozumiewać, wspólnie pracować, by się polubić i zaprzyjaźnić.

¹ Przyp. red. Projekty zostały szerzej opisane w artykule H. Skrzyńskiego w niniejszym numerze JOwS.

Uczestnik projektu interkulturowego

Dzięki możliwości korzystania z lekcji języka niemieckiego po trzydziestu latach miałem możliwość na nowo odkryć ten język.

Projekty partnerskie to największa akcja w programie Grundtvig realizowana już dwunasty rok, która cieszy się w Polsce bardzo dużym zainteresowaniem. Ilustrują to dane statystyczne z kolejnych lat: w roku 2009 złożono 165 wniosków, w roku 2010 – 209, a w roku 2011 aż 287 wniosków, z których zaakceptowano do realizacji 111 projektów.

Projekty Wolontariatu Seniorów

Te dwuletnie projekty mają dwa cele: dwustronną międzynarodową współpracę organizacji partnerskich w obszarze wolontariatu seniorów oraz wymianę wolontariuszy seniorów. Wolontariusze muszą mieć ukończone 50 lat. Ich pobyt w organizacji partnerskiej trwa kilka tygodni i jest tak zaplanowany, by był okazją do uczenia się oraz dzielenia się swoją wiedzą, umiejętnościami i doświadczeniem. Charakter pracy wolontariuszy jest uzgadniany przez współpracujące organizacje i uwzględnia ich możliwości i kompetencje. Mogą to być np.: działania proekologiczne, pomoc w organizacji wydarzeń kulturalnych, prace w ośrodkach opieki osób niepełnosprawnych, dla dzieci czy osób starszych. Ten typ projektów realizowany jest w Europie dopiero czwarty rok, ale już cieszy się dużą popularnością, o czym świadczy rosnąca gwałtownie z roku na rok liczba składanych wniosków. Polska od początku trwania akcji była w ścisłej czołówce pod względem liczby otrzymywanych wniosków i realizowanych projektów. Bieżący rok, będący Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej, następujący bezpośrednio po Europejskim Roku Wolontariatu, był rekordowy pod tym względem – złożono w Polsce 49 wniosków, co jeszcze bardziej wyróżnia nasz kraj na tle Europy.

Wszyscy seniorzy przed wyjazdem na zagraniczny wolontariat przygotowują się pod względem językowym i kulturowym. Minimum kilkumiesięczne przygotowanie językowe, a później kilkutygodniowy pobyt za granicą w znaczący sposób podnoszą kompetencje językowe uczestników w wieku 50+. Ta ważna wartość dodana pracy wolontariackiej za granicą

jest podkreślana zarówno przez samych wolontariuszy, jak i przez pracowników organizacji partnerskich projektu. Co ciekawe, wielu pracowników, zwłaszcza z organizacji o niewielkim doświadczeniu w pracy edukacyjnej z osobami 50+, podkreśla, że są zaskoczeni zarówno niespodziewanie dużymi postępami swoich słuchaczy w nauce języków, jak i ich niezwykle pozytywnym podejściem i motywacją. Osoby dojrzałe nie tylko są w stanie szybko opanować podstawy języka lub znacząco podnieść swój poziom kompetencji językowych, ale też znajdują doskonałe zastosowania nowo nabytej wiedzy. Kilkutygodniowy wolontariat za granicą jest niezaprzeczalnie jednym z najlepszych impulsów i jednocześnie okazją do doskonalenia języka obcego.

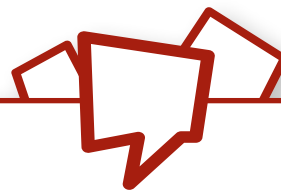
Uczestniczka wolontariatu

Udział w wolontariacie międzynarodowym jest dla mnie bardzo ciekawym doświadczeniem. Poznaję dużo ludzi z innych krajów i ich kulturę oraz zwyczaje, mam też możliwość szlifowania języka angielskiego.

Warsztaty Grundtviga

Ta bardzo ciekawa inicjatywa programu Grundtvig, realizowana również dopiero od 2009 r., umożliwia dorosłym mieszkańcom Europy wzięcie udziału w kilkudniowych edukacyjnych warsztatach tematycznych odbywających się w innym kraju europejskim.

Zasady uczestnictwa w warsztatach są bardzo proste. Osoba chcąc skorzystać z takiego wyjazdu edukacyjnego szuka w europejskim katalogu odpowiadającego jej potrzebom warsztatu za granicą, zgłasza się do jego organizatora i po przyjęciu do grona uczestników po prostu przyjeżdża nań. Koszty ewentualnego przygotowania przed wyjazdem, w tym językowego, koszty podróży oraz pobytu i udziału w zajęciach ponosi organizator warsztatu, który otrzymuje odpowiednie fundusze od narodowej agencji programu „Uczenie się przez całe życie” w swoim kraju. Aby w pełni móc skorzystać z zajęć, trzeba oczywiście znać język, w jakim ten warsztat jest prowadzony. Samo przebywanie w międzynarodowej grupie podnosi pewność w posługiwaniu się językiem obcym oraz znosi obawy przed kontaktami z obcokrajowcami.

Warsztaty mogą dotyczyć bardzo różnych zagadnień z zakresu niezawodowej edukacji dorosłych, począwszy od edukacji kulturowej i międzykulturowej oraz treningu pamięci, poprzez astronomię, uczenie się, jak być lepszym rodzicem lub lepszym kierowcą, po edukację proekologiczną i obywatelską.

Do grona najpopularniejszych należą warsztaty językowe, które mogą dotyczyć nauki języków rzadziej używanych w Europie. Dzięki tej możliwości do Polski przyjeżdżają dorośli Europejczycy chcący się uczyć języka polskiego (obcokrajowcom nasz język ojczysty potrzebny jest często do porozumiewania się z Polakami pracującymi za granicą, ale też do celów prywatnych). Swoje doświadczenia w organizacji warsztatów nauki języka polskiego oraz projektów partnerskich dotyczących nauki języka obcego opisali w niniejszym numerze Justyna Marcinkiewicz-Limon i Bartosz Czerwiński ze szkoły językowej English Unlimited w Sopocie. Poniżej cytat z wypowiedzi austriackiej uczestniczki warsztatu języka polskiego:

To be a participant in "Polish in Action" was a great experience. It was the best opportunity to get in contact with the Polish language and culture and to meet Polish people. After having learned Polish for a week and visited really nice and interesting places, I'm really enthusiastic to study further back home and come back to Poland some time.

Mobilności Kadry Edukacyjnej Pracującej Z Dorosłymi Słuchaczami

W programie Grundtvig funkcjonują trzy akcje dotyczące wyjazdów szkoleniowych kadry edukacyjnej pracującej z dorosłymi słuchaczami. Kursy doskonalenia zawodowego kadry dla edukacji dorosłych umożliwiają wyjazdy na minimum 5-dniowe zagraniczne kursy, wizyty i wymiany kadry edukacji dorosłych oraz wyjazdy typu *job shadowing*. Akcja Asystentury Grundtviga obejmuje wielomiesięczne praktyki w charakterze asystenta. Może nim zostać młody człowiek u progu swojej kariery zawodowej w edukacji dorosłych, ale też doświadczony ekspert służący swoim doświadczeniem i wiedzą słuchaczom i specjalistom w danej dziedzinie.

Każdy wyjazd indywidualny poprzedzony jest odpowiednim przygotowaniem w danym języku. Najliczniejszą grupę wnioskodawców chcących skorzystać z zagranicznych kursów dla kadry edukacyjnej dorosłych stanowią lektorzy j. obcych. Edukatorzy innych specjalności natomiast, z mniejszą znajomością języka obcego, prawie zawsze korzystają z dofinansowania przygotowania językowego. Oni właśnie podkreślają, że wyjazd w ramach programu pozwolił im nabrać pewności siebie w komunikowaniu się w języku obcym i często pomógł nawiązać nowe kontakty zawodowe.

Występuje też pewna grupa pracowników organizacji zajmujących się edukacją dorosłych, która jest uprawniona do wyjazdu na kursy czysto językowe – są to osoby aktualnie

Nauczycielka szkoły średniej dla dorosłych

Szkolenie zagraniczne, oprócz możliwości poznania nowych metod pracy, porównania systemów edukacyjnych, umożliwiło mi bezpośredni kontakt z nauczycielami europejskimi. Rozmowy z nimi i innymi osobami są dla mnie najlepszym sposobem wzajemnego poznania się, zrozumienia, nawiązania dalszych kontaktów. Mogłam także sprawdzić swoje umiejętności językowe. Poznałam nowy kraj, zainteresowałam się jego historią i kulturą. Szkolenie zagraniczne to bardzo specyficzne doświadczenie nie tylko w zakresie pracy zawodowej. Polecam je każdemu nauczycielowi.

realizujące Projekty Partnerskie Grundtviga, nauczyciele innych przedmiotów wykładanych w języku obcym oraz nauczyciele chcący przekwalifikować się w celu nauczania dorosłych języka obcego, a także ci nauczyciele, którzy wymagają przeszkolenia w zakresie nauczania rzadziej używanego języka obcego.

Dodatkowo beneficjenci mogą skorzystać z kilkudniowych wyjazdów zagranicznych w celu przygotowania, wraz z przyszłymi partnerami projektu, założeń wspólnego przedsięwzięcia. Bardzo często to właśnie ten rodzaj wyjazdu pozwala, zwłaszcza mniejszym i niedoświadczonym we współpracy międzynarodowej organizacjom, uwierzyć, że takie wspólne działanie jest realne, że kompetencje językowe są wystarczające i że to właśnie dzięki wspólnym przedsięwzięciom pracownicy organizacji i słuchacze mogą mieć doskonałą okazję do nauki języka i do przeżycia wspaniałych międzykulturowych doświadczeń.

[Alina Respondek]

Zastępca dyrektora programu „Uczenie się przez całe życie” ds. programu Grundtvig. Absolwentka Wydziału Chemicznego Politechniki Warszawskiej. W latach 1994-1999 zajmowała się edukacyjnymi programami Phare realizowanymi w Polsce. Od 2000 r. pracuje w Narodowej Agencji programów Socrates i „Uczenie się przez całe życie”. Od roku 2006 jest odpowiedzialna za program Grundtvig. W latach 1994-2006 pracowała jednocześnie jako edukator dorosłych i kierownik projektu w obszarze doskonalenia nauczycieli.